Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXIX № 47 (3510) Варшава, 24 листопада 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото надано організаторами

35 років діяльності Фундації св. Володимира Хрестителя Київської Русі. с. 13

Новий посол України в Польщі. с. 8

Відремонтовано пантеон творця музики до гімну України. с. 10

ISSN 027-8254
47
9 770027 825245

eprasa.pl 8aadff097d

Григорій СПОДАРИК

«Я вдячний, але без перебільшень»

Центр громадянської освіти у співпраці з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) підготував звіт «Учні з України в польських школах – навчальний рік 2023/2024». Дослідження показує, що українські діти щораз краще віднаходять себе в польській школі. Але проблемою залишається інтеграція, про що свідчать часті випадки приховування своєї національності, перебування українських та польських дітей в окремих групах тощо. Звіт є результатом дослідження, проведеного втретє з моменту ескалації війни в Україні. У рамах проєкту зібрано 144 інтерв'ю та опитано понад 250 респондентів у 8 школах.

Два окремі середовища

Дослідники зауважують, що молоді українці не знають: пов'язувати своє майбутнє з Польщею чи чекати повернення в Україну – а це впливає на їхнє ставлення до освіти та інтеграції. Негативно позначаються й прояви дискримінації з боку польських колег, що додатково призводить до зниження відчуття безпеки. Посилюється також помічений ще в минулих дослідженнях процес переходу шкіл від моделі інтеграції до асиміляції.

«Насамперед цей процес помітно в очікуваннях, що українські учні не повинні спілкуватися українською мовою на території школи, а також у зникненні української символіки зі шкільного простору», – зауважують дослідники. Така атмосфера стає причиною того, що українські учні свідомо обирають стратегію асиміляції. В їхній уяві вона становить дієвий спосіб адаптуватися у більшій групі польських школярів.

Звіт показав теж, що найпоширенішим сценарієм є одночасне існування двох окремих учнівських середовищ.

«У польських й українських учнів немає бажання інтегруватися, а лише розчарування після попередніх невдалих спроб. Відокремленню сприяє більша кількість українців у школі, а також брак ініціатив шкільного колективу на користь інтеграції та низька компетентність вчителів у питаннях мультикультурної освіти», – пишуть автори дослідження. Вони підкреслюють, що порівняно з минулим навчальним роком поглибився поділ між польськими та українськими учнями, зросли прояви дискримінаційної поведінки та помітним стає асиміляційний підхід.

Водночас спостережено й позитивні явища. Це, зокрема, покращення взаємодії з українськими батьками, котрі більше розуміють польські реалії, особливості роботи школи та загалом краще освоїлись у Польщі. У рекомендаціях дослідники підкреслюють, що далі треба вести діалог з українською стороною щодо організації заходів, які дадуть змогу українським учням зберігати свою національну ідентичність. Тут підкреслено, що польське законодавство дозволяє посольствам та культурно-освітнім товариствам проводити такі заняття, тим часом школи зобов'язані надавати для цього приміщення.

Вдячність-невдячність

Автори дослідження помітили також, що у кожній розмові з польськими респондентами відчувається очікування вдячності від людей з України. Польська сторона робить наголос на тому, що суспільство відчинило двері для біженців та дало фінансову й військову підтримку Україні. Дослідники пишуть про виникнення феномена «дару».

«Теоретично дар є безкорисливим, але на практиці даруючи ми очікуємо віддачі. Саме такої демонстрації вдячності від українських учнів часто бракує шкільному персоналу, польським учням та їхнім батькам», – зауважують у дослідженні. Водночас його автори підкреслюють, що українські учні сприймають ситуацію по-іншому. Примус до вдячності їм здається штучним, а обсяги отриманої допомоги вони інколи ставлять під сумнів. Українські, як і польські учні, не вважають, що повинні бути вдячними за можливість безплатно вчитися в школах, які фінансуються коштом податків. Школярі з України підкреслюють, що вони нічого не отримували безплатно: їхнє життя в Польщі забезпечують матері, які працюють.

«Моя мама працює, і ми за все платимо самі. Я вдячний, але без перебільшень», – цитують у звіті одного з українських учнів.

У документі подано також історії з конкретних шкіл. В одній з них згадують ученицю Ларису, котра повернулася зі школи заплакана, бо польські однолітки перестали з нею спілкуватися. Причиною стало звинувачення дівчинки та інших українців у зловживанні соціальною допомогою, наданою польською державою: безоплатною орендою житла, різними пільгами тощо. Дівчинці казали повертатися в Україну. Як є насправді, дочці пояснила мама Тетяна. Вона розповіла, що сім'я нічого не отримала безплатно. Мати до приїзду в Польщу працювала медсестрою. Тут не визнали її диплом, тому жінка ще раз пройшла навчання за польською системою освіти в межах тієї ж професії та одночасно працювала у двох будинках для літніх людей, щоб утримувати себе і двох дітей. Сама жінка також зустрілася з подібними доріканнями на роботі. У розмові з дослідниками Тетяна зауважила, що, на її погляд, польські учні «приносять такі думки з власних домівок».

eprasa.pl 8aadff097d

Безрезультатна інтеграція

Автори дослідження зауважують, що молоді українці часто зустрічаються із запитаннями на кшталт: «Чому ти не в Україні, чому не бороніш свою країну?». У такий спосіб польські однолітки накладають на українських учнів моральні зобов'язання, які неможливо виконати. Це, як підкреслюють дослідники, може означати, що в школах не обговорюють причини втечі українців до Польщі та поточну ситуацію в Україні. Один з українських школярів, якого цитують у дослідженні, відзначає: «Поляки почали говорити про війну, коли на польську територію прилетіли дві ракети. Вони одразу заявили, що ракети прилетіли з України, і ставлення поляків почало змінюватися. Раніше вони мовчали або підтримували нас. Однак згодом змінилися. Можу сказати, що це сталося через переконання батьків».

Інший український учень говорить, що «поляки мають свій спосіб життя, поведінку, а ми – свій». Так він пояснює брак порозуміння.

«Ми не подобалися одне одному з першого знайомства. (...) Були смішки з боку поляків, дивні погляди», – говорить наступний юний український респондент.

Автори дослідження підкреслюють, що у 2022-2023 навчальному році в школах одразу спостерігався поділ між двома спільнотами – польською та українською. Діти двох національностей спілкувалися окремо, і в наступному навчальному році ця тенденція поглибилась. Причини безрезультатної інтеграції автори звіту пояснюють так: «Учні обох національностей висувають однакові звинувачення. Обидві спільноти стверджують, що саме інша група не хоче спілкуватися. Обидві також заявляють, що намагалися налагодити взаємини, але ці зусилля були відкинуті іншими».

Водночас автори опитування підкреслюють, що українці, мабуть, більш розчаровані браком прогресу в спільній взаємодії та песимістично оцінюють можливість покращення ситуації в майбутньому. І хоча в польській системі освіти запроваджено низку заходів, щоб забезпечити вивчення польської мови, українські учні підкреслюють, що її знання не веде до знайомств та кращих відносин із польськими ровесниками.

«У висловлюваннях обох сторін можна почути переважно байдужість і прийняття поточної ситуації. Порівнюючи з попередніми роками, у словах українських школярів менше емоцій і більше раціонального мислення. Вони не обмірковують причини браку інтеграції, а розробляють стратегії адаптації, створюючи де-факто ізольовані групи», – підсумовують автори цю частину дослідження.

Набридло відрізнятися

У документі звернено увагу й на те, що українські учні з досвідом біженства можуть свідомо приховувати свою національність. Стратегія тут полягає у тому, щоб не відрізнятися. Українська молодь бачить також, що прояв своєї національності може дратувати польське оточення, і хоче цього уникнути. Дослідження показує водночас, що частина учнів втомилася розповідати про свою культуру.

«Вони не хочуть говорити про Україну, про свою культуру. Це вже було. Вони не хочуть. Цього року вони прагнуть нейтральних, смішних подій, як-от день смішних окулярів», – зазначає одна з опитуваних вчительок, яка відповідає за шкільне самоврядування. Зі слів шкільного психолога також помітно, що польські та українські діти не хочуть вже зосереджуватися на польсько-українських ініціативах і воліють взяти участь, наприклад, в проєктах, присвячених культурі осіб з вадами слуху.

«Мій син каже, що йому не подобається, коли його постійно хтось просить розповісти, як воно в Україні: як жити, куди ходити за покупками – йому це набридло», – говорить своєю чергою один з українських батьків.

Майбутнє школярів

Автори дослідження простежили також моделі поведінки українських учнів щодо планів про середню школу. Помічено кілька головних напрямів дій. Деякі зі школярів хочуть закінчити середню школу й одразу піти на роботу. Серед причин дослідники називають потребу утримувати тут сім'ю, низький культурний потенціал та плани виїхати з Польщі в найближчому майбутньому. Наступна група планує якнайшвидше опанувати конкретну професію. Її представники обирають технічні або професійно-технічні школи. Не хочуть витрачати час на навчання в середній школі, а потім ще й в університеті.

«Ідеться про те, щоб знайти роботу в майбутньому й отримувати зарплату, завдяки чому можна буде тут жити та утримувати сім'ю», – пишуть про міркування учнів дослідники. Ще одна група – помітно менша, де учні планують закінчити середню школу і вступити до університету. Такі діти здебільшого мешкають у великих містах або в сім'ях із вищим культурним капіталом. У планах учнів спостерігається залежність від статі. Хлопці частіше, ніж дівчата, хочуть швидко знайти роботу й заробляти. До того ж учениці частіше планують вступити до технікумів, а учні – до галузевих шкіл, які дозволять їм стати автомеханіками чи працівниками складу. Дослідникам вдалося встановити найбільш популярні навчальні дисципліни – це архітектура й дизайн.

«Однією з мотивацій є бажання повернутися в Україну, де після закінчення війни буде попит на ці професії», – йдеться у звіті.

У загальному підсумку дослідники вказують, що конфліктам та ізоляції сприяють стереотипи та упередження. Серед них – хоча б хибне переконання, що українці «живуть за кошт соціальної допомоги». Чергові причини – це сприйняття українців з боку поляків як «невдячних» або очікування, що українські діти припинять розмовляти рідною мовою у школах. У документі пропонують дії, які могли б покращити ситуацію. Наприклад, ініціювання школою заходів нейтрального характеру, не пов'язаних з етнічною приналежністю, але із залученням усіх учнів. Згадано також про оперативне реагування педагогічного колективу на конфлікти, залучення українських учнів до складу шкільної ради чи участь школи в проєктах з питань різнорідності та мультикультурності. ●

eprasa.pl 8aadff097d

«Українське свято Андрія» в Ягеллонському університеті

Однією зі щорічних ініціатив кафедри українознавства Ягеллонського університету в Кракові та Наукового кола україністів цього ж вишу стало «Українське свято Андрія».

«Це місце, де ми разом веселимося, співаємо та намагаємось винести ідею нашої дисципліни за межі нашого Інституту», – пишуть організатори на сторінці заходу в фейсбуці (Ukraińskie Andrzejki 2024).

Цьогорічні Андріївські свята розпочнуться мистецькою частиною в супроводі гурту «Kapela Zbierana». Після виступу організатори запрошують учасників поспівати разом зі студентами етнології та карпатських студій.

Захід запланований на 3 грудня (19:00). Адреса: Piwnica pod Baranami (Краків).

Фестиваль Watch Docs у Перемишлі

22-23 листопада в Народному домі, за адресою Костюшка 5, пройде показ фільмів у рамах фестивалю документального кіно Watch Docs. Перемишль став одним із понад сорока міст по всій Польщі, до якого цього року завітає фестиваль.

Серед кінопропозицій – фільм «Наш цілий світ» режисера Фредеріка Субея. Стрічка розповідає про подорож у глибини амазонських джунглів, які стали ареною нерівної боротьби не на життя, а на смерть. На кону – не лише права і традиції корінних народів, але й майбутнє всієї планети, залежної від кисню, який виробляє Амазонія.

Крім фільмів, у межах Мандрівного фестивалю Watch Docs в Народному домі заплановані майстер-класи для молоді з кінопоказом та зустріч із Марціном Огдовським, автором репортажу «Вбити Україну. Абетка російської агресії» (Zabić Ukrainę. Alfabet rosyjskiej agresji).

Watch Docs є найстарішим фестивалем документального кіно у Варшаві: перша едиція відбулася у 2001 році. Це подія, де щороку можна відвідати десятки прем'єрних показів та взяти участь у зустрічах із всесвітньо відомими документалістами. Але фестиваль – це теж громадський рух. Кожного року до організації міжнародного фестивалю долучається понад сотня волонтерів.

Захід відбувається у співпраці з Гельсінським фондом з прав людини. Вхід на всі кінопокази та заходи, пов'язані з фестивалем, – безплатний. Більше про подію – на фейсбук-сторінці Народного дому (Narodnyj Dim - Dom Ukraiński).

Екуменічний дім соціальної допомоги отримав відзнаку «NGO Wysokich Lotów»

Управління маршалка Підкарпатського воєводства в рамах конкурсу «NGO Wysokich Lotów» нагородило відзнакою Екуменічний дім соціальної допомоги в Пралківцях у категорії «Соціальна політика, охорона здоров'я та допомога».

Статуетку «NGO Wysokich Lotów» маршалок Владислав Ортиль вручив директорці дому сестрі Анні-Ірині Дрозд 13 листопада під час зустрічі «Форум неурядових організацій». Гала-церемонія відбулась у філармонії Ряшева.

Екуменічний дім у Пралківцях, який вже 20 років провадять сестри служебниці Непорочної Діви Марії, став прикладом установи, де головний акцент зроблено на підтримці тих, хто потребує допомоги, а особливо людей похилого віку, самотніх, які опинилися у складній життєвій ситуації. Нагорода – це підтримка людей, які з усією віддачею використовують свої таланти, здібності, сили та здоров'я задля тих, хто в потребі.

У цьогорічному конкурсі на маршалківську відзнаку Підкарпатського воєводства «NGO Wysokich Lotów» брало участь 48 організацій.

Фото надала сестра Анна Дрозд

Відзначення Дня Незалежності Польщі в Народному домі

11 листопада, у 106-ту річницю відновлення Польщею незалежності, польські та українські жителі Перемишля зібралися проголосити спільний тост за вільну Польщу.

Ще до свята діячі перемиського ОУП так анонсували подію на фейсбук-сторінці Народного дому: «Незалежна Польщо, бажаємо тобі добра. І нехай ми ще зможемо бути разом – гармонійно і красиво, під хмарним і сонячним небом. Багато кохання!»

Під час події на вул. Костюшка 5, яка поволі стає традиційним місцем щорічної зустрічі у Народному домі, до присутніх звернувся, зокрема, голова Перемиського відділу ОУП Ігор Горків. Діяч Об'єднання сказав, що День Незалежності Польщі є чудовим моментом, щоб зустрічати його радісно, в колі друзів і знайомих.

«Хочемо його відзначити, запрошуючи на дружню зустріч. Бо радіємо, що Польща вільна і незалежна, належить до ЄС і НАТО та що не загрожує їй так, як Україні, росія. Треба пам'ятати, що польські солдати не гинуть щодня, захищаючи свою батьківщину, на відміну від українських солдатів», – наголосив Ігор Горків.

Своєю чергою співзасновниця українсько-польської ініціативи «Спільно на 100» Йоанна Маркін сказала, що українці й поляки об'єдналися 6 років тому в цій ініціативі, бо хотіли бути вільними й самостійно планувати своє співжиття в Перемишлі. І «Тост за незалежну Польщу» – це ініціатива, якою промовляє бажання бути вільними, незалежними, бути співгромадянами.

eprasa.pl 8aadff097d

Присутнім був теж депутат Сейму Марек Жонса. Політик згадав, що перші слова польського й українського гімнів дуже подібні, а це показує, наскільки ми близькі одне одному. Згадав теж про українських солдатів, які захищають не тільки Україну, але також Польщу.

Слово взяли й депутатки міської ради Перемишля. Анна Ґрад-Мізґала відмітила, що дуже промовистим є факт, що на території теперішньої незалежної Площі, в Перемишлі, виконано вперше в історії пісню «Ще не вмерла Україна», яка стала українським гімном. «Це показує, як тісно ми пов'язані», – сказала вона.

Ґурово-Ілавецьке

Ще одна депутатка міської ради Перемишля Ліліана Каліновська зауважила, що їй колись важко було уявити спільне святкування 11 листопада. «Завдяки тому, що була створена ініціатива „Разом на 100", і тому, що ми зустрілися, це дуже сильно запалило в мені свято Дня Незалежності», – розповіла депутатка, яка від початку повномасштабної війни в Україні долучилася до роботи в Народному домі.

У цей та кілька наступних днів будинок був прикрашений біло-червоними та синьо-жовтими барвами.

Слід додати, що багато українців на фейсбук-сторінках вітали своїх польських друзів із Днем Незалежності Польщі. Зокрема, це школи, які члени громади називають «українськими», тобто у Ґурові-Ілавецькому, Білому Борі, Перемишлі, Бартошицях, Лігниці. Серед іншого, учні та вчителі організовували шкільні події, приєднавшись до всепольської акції «Школа під гімн». Шкільні делегації теж долучалися до офіційних відзначень у своїх містах.

Фото з архіву шкіл

Білий Бір

Лігниця

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Перемишль

Бартошиці

eprasa.pl 8aadff097d

УКРАЇНА

Валерій МАЙДАНЮК,
політолог

Чи схилить Трамп Україну до замороженого конфлікту?

Перемога Дональда Трампа може змінити постійну нерішучість Вашингтона у воєнній підтримці України на рішучу непередбачуваність американських союзників. Україні, можливо, доведеться вибирати між продовженням боротьби та дуже поганим миром.

Син Дональда Трампа опублікував відео в мережі, в якому зазначив, що через місяць Зеленський втратить свої «кишенькові гроші». Натяк наче не від офіційної особи і начебто є приватною думкою, але є досить промовистим. З огляду на заяви Трампа під час передвиборчої кампанії про розтрату коштів американських платників податків і фрази, що «Зеленський кожного разу везе з США $60 млрд», в Києві та ЄС недарма почали думати про план «Б».

Є серйозні підстави вважати, що Трамп не припинить допомогу Україні з огляду на необхідність демонстрації союзникам, що «США своїх не кидають» та вигоду додаткового виробництва й продажу озброєнь для американської економіки. Але циркулюючі розмови в оточенні Трампа про плани поставити російсько-українську війну на паузу та схилити Київ і москву до замороженого конфлікту наразі виглядають більш вірогідним сценарієм. Останній не скасовує двох вищезазначених вагомих чинників для Вашингтона, а лише розтягує їх у часі. Заморожений конфлікт дозволить Трампу виділяти Україні менші суми й демонструвати виборцям, що гроші платників податків не витрачаються так, як за каденції демократів.

Цілком ймовірно, що задля вигляду Трамп почне своє президентство з пропозиції російсько-українських переговорів, але невдовзі переконається у російській недоговороздатності й постачатиме озброєння з усією рішучістю. Але до цього Україні потрібно продумано пройти крізь етап «трампівських» переговорів та витончено уникнути пропозиції/вимоги замороження – тобто відкладення конфлікту.

Показово, що в нову адміністрацію Трампа не увійде Майк Помпео, який наполягав на знятті заборони на далекобійну зброю та посиленні підтримки України. Тож є висока ймовірність, що за зовнішню політику в Трампа можуть відповідати прихильники схиляння України до миру, такі як, наприклад, Джей Ді Венс. Якщо «трампівські яструби» спрямують свою «доблесть» на воєнну паузу без вступу України до НАТО, в України буде декілька варіантів.

Грузинський сценарій для України

Під тиском Заходу та із низкою внутрішніх проблем з мобілізацією Україна може погодитися на «німецький» чи то «корейський» сценарій і залишити визволення окупованих територій на невизначене майбутнє. Якщо б цей сценарій називався «німецьким» або «південнокорейським» не лише за назвою, а й передбачав швидку євроінтеграцію та суттєву інвестиційну підтримку з боку Заходу – це була б чи не найбільш вдала комбінація «замороженого миру».

Але якщо в обмін на замороження Захід обере опцію українського нейтралітету, не запропонувавши надійних

ПУЛЬС УКРАЇНИ

Підготувала **Тетяна ДАНЮЧЕНКО**

США поспішають відправити Україні обіцяне озброєння на $7,1 млрд

США планують майже щотижня відправляти Україні партії озброєння, щоб встигнути використати залишок $7,1 млрд до завершення каденції чинного президента Джо Байдена. Про це заявила заступниця речника Пентагону Сабріна Сінгх.

«Це зобов'язання, яке взяв на себе президент, і тому департамент продовжує виконувати це зобов'язання, відправляючи пакети в Україну майже щотижня», – наголосила вона.

Сінгх додала, що Пентагон активно поповнює власні запаси зброї, щоб не знизити обороноздатність Сполучених Штатів.

Відповідаючи на запитання, чи встигнуть Штати доставити все заплановане озброєння до 20 січня, на коли призначена інавгурація Дональда Трампа, чиновниця відповіла, що це залежить від виду озброєння. Деякі системи можуть бути доставлені в Україну дуже швидко, протягом кількох днів або тижнів, а іноді потрібно більше часу, це можуть бути й місяці. Також вона додала, що є такі пакети, як USAID, котрі можуть тривати роками.

Нагадаємо, у квітні Палата представників США проголосувала за військову допомогу Україні майже на $61 мільярд. Цей законопроєкт довго лежав у Конгресі, хоча військова допомога США для України вичерпалася ще наприкінці 2023 року.

Наразі США мають можливість надати Україні озброєнь та спорядження ще на понад $9 мільярдів. Зокрема, $7,1 мільярда доступні за програмою PDA (Presidential Drawdown Authority – президентське розпорядження, що дозволяє в разі надзвичайних ситуацій надавати оборонні послуги союзникам або передавати військову техніку й озброєння із запасів Пентагону. PDA була основним механізмом, який адміністрація Байдена використовувала для доставки зброї в Україну), а ще $2,2 мільярда – за програмою USAI, яка передбачає замовлення озброєння у виробників (Ініціатива сприяння безпеці в Україні або USAI – це програма фінансування Мі-

eprasa.pl 8aadff097d

фінансових та безпекових гарантій, – то Україна може піти за молдовсько-грузинським сценарієм. Підписання такої угоди сприймалося б в країні як поразка з подальшою політичною нестабільністю та майданами. Розчарування в західному векторі в українському суспільстві було б неминучим, так само як у Молдові та Грузії кількість прихильників євроінтеграції впала до критично низької позначки.

Враховуючи, що з інсайдів оточення Трампа стали відомі обговорення пропозиції 20-річчя нейтралітету для України, Києву б довелося розраховувати на власні сили та ймовірних європейських миротворців, про яких лідери ЄС ще нічого не знають. Як засвідчує практика, за такого сценарію Україна б відмовилася від європейського вектору та за прикладом Грузії відновила б економічну співпрацю з росією. Перше повоєнне десятиліття така модель була б далекою від васалітету, але в другому десятилітті Україна могла б поступово сповзти до дружньо-нейтрального статусу країни, котра остерігається дратувати свого східного «партнера». Внутрішня політика України супроводжувалася б боротьбою між єврооптимістами, підтримка яких би зменшилася, та когортою латентно проросійських сил, які б виступали за нейтралітет та призабуту кучмівську двовекторність між москвою і Заходом.

Продовження боротьби без США

В України ще є запас міцності, невикористаний мобілізаційний потенціал і висока суспільна підтримка боротьби за незалежність, хоча над вичерпанням цього ресурсу активно працюють зовнішні та внутрішні – втомлені від війни – сили. москва дуже сподівається повторення історичних сценаріїв, коли українцям забракло сил у боротьбі за незалежність. Але якщо ж Київ зуміє отримати достатню допомогу від ЄС, перевести економіку на воєнні рейки та застосувати нові мотиваційні підходи щодо комплектації війська, підсиленого власним військовим виробництвом, то Україна зможе продовжити боротьбу за виживання без огляду на те, хто і що сказав у Вашингтоні.

Європейські лідери також шукають варіанти на випадок відмови Трампа від захисту європейського континенту, вони усвідомили близькість російської загрози та необхідність власної обороноздатності. Вже активізувалися обговорення тіснішого оборонного союзу України, Польщі та Британії. Польський прем'єр Дональд Туск оголосив про намір зустрітися з прем'єром Британії та президентом Франції щодо підтримки України. «Ніхто не прагне ескалації конфлікту, але також ніхто не хоче ослаблення чи навіть капітуляції України. Це було б фундаментальною загрозою для Польщі та польських інтересів», – зазначив він. Польський політик підкреслив, що новий союз передбачатиме глибшу співпрацю з країнами Північної Європи та Балтії. Фактично йдеться про давно існуючу доктрину Балто-Чорноморського союзу, або Міжмор'я – союзу України, Польщі та країн Балтії, який міг би стати додатковим, більш надійним доповненням до НАТО і гарантією того, що країна, котра зазнає російського нападу, не залишиться одна. На фоні заяв Дональда Трампа, що він би заохочував росію нападати на європейські країни НАТО, якщо вони не дотримуються обсягів оборонних платежів, такий європейський оборонний союз був би безпековим запобіжником, якщо Трамп раптом відмовить в допомозі.

Остаточний вибір діючої української влади між боротьбою та замороженням війни буде залежати від надійності озвучених Вашингтоном гарантій безпеки, масштабів реальної європейської підтримки та здатності мобілізувати власні внутрішні ресурси. ●

ністерства оборони США для підвищення спроможності України ефективніше захищатися від російської агресії шляхом подальшого навчання її Збройних сил, обладнання та консультативних ініціатив).

Україна спрямує рекордні 55 мільярдів виробникам зброї у 2025-му

Україна виділить понад 55 мільярдів гривень на виробництво озброєння та військової техніки у 2025 році – це більше, ніж бюджет на ці потреби на 2024 рік. Про це повідомив міністр стратегічної промисловості Герман Сметанін.

Із загальної суми 54,55 мільярда гривень спрямують на розвиток виробництва, впровадження нових технологій і збільшення потужностей оборонних підприємств, що на 3,5 мільярда гривень перевищує бюджет 2024 року, який становив близько 51 мільярда.

Крім того, уряд виділить 500 мільйонів гривень на підтримку програми доступних кредитів для оборонних підприємств. Ця програма дозволяє виробникам отримувати кредити під 5% річних, решту відсоткової ставки компенсує держава.

США нарощує військове виробництво

У США зросло виробництво 155-мм артилерійських боєприпасів до 50 тисяч на місяць. Про це повідомив заступник міністра оборони США із закупівель та постачання Вільям ЛаПланте. До кінця року виробництво боєприпасів планують збільшити до 55 тисяч на місяць. Зростання виробництва забезпечується як модернізованими, так і новозбудованими об'єктами в кількох штатах (Пенсільванія, Айова, Арканзас, Канзас, Техас).

До війни в Україні в США могли виробляти близько 14 400 артилерійських снарядів на місяць. Зараз же Пентагон інвестує мільярди доларів у збільшення потужностей виробництва 155-мм боєприпасів, намагаючись поповнити запаси, відправлені на підтримку України. Лише у 2024 фінансовому році армія планувала витратити 3,1 мільярда доларів на нарощування виробництва. У майбутні роки стоїть мета збільшити виробництво до 100 000 артилерійських снарядів на місяць.

Також США вперше за 40 років відновлять виробництво тротилу для потреб армії на своїй території.

eprasa.pl 8aadff097d

УКРАЇНА-ПОЛЬЩА

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки МЗС України

Новий посол України в Польщі

Президент України Володимир Зеленський призначив Василя Боднара надзвичайним і повноважним послом України в Республіці Польща. У минулому новопризначений посол уже був дипломатом у цій країні.

«Шановні польські друзі. Мене звуть Василь Боднар і я новий посол України в Республіці Польща», – представився він польською мовою 11 листопада у відеозверненні на сторінці Посольства у фейсбуці.

Дипломат від імені Посольства та від себе особисто висловив найкращі побажання та привітання з нагоди Дня Незалежності Польщі. Говорячи про події 1918 року, коли Польща відновила свій суверенітет, та боротьбу поляків проти більшовиків, Василь Боднар згадав про сьогоднішню війну в Україні.

«Коли у 2022 році ми змусили російські війська відступити від брам Києва, це було наше „Диво на Віслі", яке також стало можливим завдяки вам, звичайним полякам і полькам, завдяки пану президенту, польському уряду, багатьом установам і незліченній кількості людей, котрі самовіддано підтримують Україну, що бореться. Цю допомогу ми пам'ятатимемо по віки», – сказав дипломат, подякувавши полякам за солідарність, дружбу та допомогу.

Президент України підписав указ про призначення Василя Боднара послом у Польщі 25 жовтня. Відповідний документ був оприлюднений на сайті Офісу президента.

Василь Боднар родом з Тернопільщини. Протягом 2021-2024 років обіймав посаду надзвичайного і повноважного посла України в Туреччині. Перед цим був заступником міністра закордонних справ України, генеральним консулом України у Стамбулі та за сумісництвом представником України при Організації Чорноморського економічного співробітництва (від 2016 року до липня 2017-го).

Варто додати, що він працював також у Польщі. У 2006-2010 роках перебував на посаді першого секретаря та радника Посольства України у Варшаві. Свою дипломатичну кар'єру розпочав у 1998 році з посади аташе та третього секретаря відділу Балканських країн МЗС України.

У 2000-2004 роках працював секретарем Посольства України в російській федерації. Освіту здобув у Львівському національному університеті, де закінчив факультет міжнародних відносин та юридичний.

Нагадаємо, що від червня цього року Україна не мала свого посла у Польщі. Перед цим на посаді був Василь Зварич, якого згодом призначили послом у Чехії. ●

Павло Лоза
Фото з сайту Міноборони України

Перші добровольці Українського легіону підписали контракти

У Генеральному консульстві України в Любліні 12 листопада перші добровольці підписали контракт на проходження служби в Українському легіоні. Після церемонії вони вирушать на полігон Збройних сил Польщі. По це повідомлено на сайті Міністерства оборони України.

Після підписання контрактів група добровольців вирушає на військовий полігон Збройних сил Польщі для проходження базового військового вишколу.

«Також до навчань долучаться командири ЗСУ з бойовим досвідом», – додає українське Міноборони у повідомленні.

Базова підготовка добровольців триватиме 35 днів. Після цього вони зможуть продовжити навчання за обраними спеціальностями на базах НАТО в Європі.

«На сьогодні до рекрутингового центру Українського легіону надійшло майже 700 заявок від громадян України, які проживають у Польщі, Чехії, Німеччині, Ірландії та інших країнах. Після проходження військово-лікарської комісії, відповідних перевірок і підписання контрактів вони також приєднаються до лав легіону», – розповідає на сайті Міноборони Петро Горкуша, підполковник командування Українського легіону.

Міністерство повідомляє, що рекрутинговий центр легіону в Любліні продовжує приймати заявки від громадян України для служби у військовому з'єднанні. Заявки можна подати через офіційний сайт Українського легіону (**legion.army.gov.ua**) або через українські консульства й посольства в Європі.

Український легіон у Польщі – це добровольче формування, створене для українців, які перебувають за межами України, зокрема в Польщі, і хочуть підтримати оборону своєї країни в умовах повномасштабної війни. ●

eprasa.pl 8aadff097d

ГРОМАДА

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Свято «шашкевичівки»

Минуло 33 роки, відколи школа з українською мовою навчання в Перемишлі ім. Маркіяна Шашкевича відновила в 90-х роках свою діяльність. 8 та 10 листопада «шашкевичівка» відзначала своє свято.

Директорка Йоанна Баран посвячує учнів у першокласники

Розпочалося воно зі спільної молитви в соборі святого Івана Хрестителя. Після цього в спортивному залі школи відбулася урочистість за участі учнів, педагогів та запрошених гостей. Традиційно на самому початку учні вручили коровай директорці школи Йоанні Баран. У привітальному слові вона розповіла про досягнення вихованців і побажала подальших успіхів.

«Бажаю, щоб кожен учень знаходив тут для себе щось важливе, цікаве та міг втілювати свої мрії та здібності», – наголосила директорка, яка є випускницею «шашкевичівки».

Найкращих учнів було нагороджено за досягнення у навчанні, творчості, громадській діяльності та спорті. Як і в минулі роки, нагороди вручила голова фонду імені Ярослави Поповської – Марія Стрілка.

Протягом багатьох років головною частиною шкільних урочистостей є складання присяги учнями перших класів початкової школи та ліцею. Цього разу теж не було змін. Після того, як директорка посвятила учнів у першокласники, вони отримали від своїх вчителів сувеніри.

Вчительський хор

Зворушливим моментом свята для всіх стало прощання з вчителькою Марією Стець, яка багато років навчала в 1-3-х класах початкової школи.

«Дякую вам, діти, вам, батьки, дякую, колеги, за все», – прощалася багатолітня вчителька зі школою. У подарунок від учнів вона отримала, зокрема, графічне зображення церкви у селі Жерниця, звідки її коріння.

Попри завершення роботи у «шашкевичівці», освітня діяльність Марії Стець не закінчується. Вона залишається головою Перемиського відділу Українського вчительського товариства, а тому, мабуть, ще не раз відвідає школу.

Звісно, на святі була представлена й художня програма. Свої таланти присутнім показала молодша група з танцювального колективу «Аркан». Можна було теж почути бандуру, сопілку та пісні у виконанні учнів. Напевно, несподіванкою для всіх став виступ вчительського хору.

На цьому святкування «шашкевичівки» не завершилося, адже 10 листопада у Народному домі відбувся концерт.

З цієї нагоди було запрошено чимало гостей, серед яких – отець митрат Богдан Степан, колишні директори Марія Туцька й Петро Піпка, преосвященний владика кир Петро Крик, голова Об'єднання лемків Григорій Трохановський, власниця приватної школи іноземних мов «Student» Мажена Семенюк, представниця Міжнародної організації з міграції Наталія Станцьо. Звісно, був і голова Перемиського відділу ОУП Ігор Горків.

Присутні мали можливість подивитися танці й послухати спів учнів початкової школи, зокрема наймолодших із «зерувки», та молоді ліцею. Був і ляльковий театр, який презентували учні четвертого класу. ●

Марія Стець з сувеніром від учнів

Марія Стрілка нагороджує учнів

eprasa.pl 8aadff097d

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Відремонтовано пантеон творця музики до гімну України

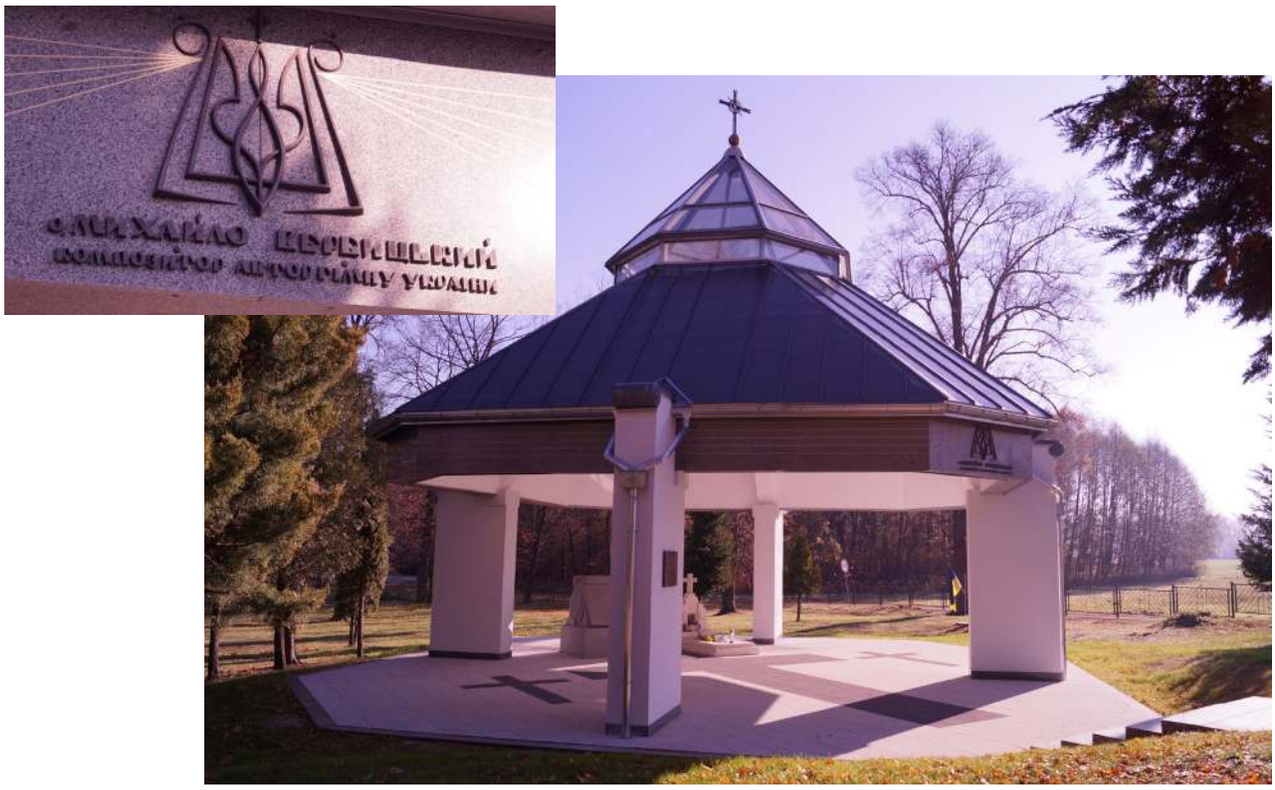

У селі Млини на Підкарпатті відновлено пантеон-каплицю на могилі отця Михайла Вербицького. Наступного року виповнюється 210 років від дня народження автора музики до гімну «Ще не вмерла Україна», а також 20 років із часу спорудження пантеону.

– Україну щодня руйнують і бомблять. Коли подумав про те, що громадяни України мають приходити до місця спочинку творця українського гімну та бачити, що це місце з будівельного погляду трішки занепало, я дійшов висновку, що не можу чекати й мушу почати ремонт, – каже почесний консул України в Перемишлі Олександр Бачик, який з власної ініціативи та власним коштом вирішив повністю відремонтувати пантеон. Цю ідею підтримав парох греко-католицької парафії в Хотинці отець Іван Тарапацький. Він також опікується могилою в Млинах.

– Думаю: на людей психологічно впливає, коли вони бачать щось позитивне. І попри те, що є сьогодні, з часом усе можна відбудувати, – каже українець із Перемишля.

В рамах ремонту, який тривав кілька тижнів, ремонтна бригада поклала повністю нову підлогу з протиковзних плит. Колони, що підтримують засклений дах пантеону, були оновлені й перефарбовані. Після очищення покрівлі також встановили ринви та водостоки, яких раніше не було.

– Завдяки цьому вода з даху більше не повинна стікати по стовпах і не буде протікання, – сподівається Олександр Бачик.

Електромонтажу до ремонту теж не було. Після ж з'явилося підсвічування скляного даху та ліхтарі, що освітлюють пантеон всередині. Вони вмикатимуться автоматично від заходу сонця до світанку. Весь об'єкт буде відтепер під наглядом камери відеоспостереження, яку встановлено на стовпі біля пантеону-каплиці.

eprasa.pl 8aadff097d

Обсяг ремонту пантеону та його модернізації встановив Олександр Бачик – магістр, інженер з будівництва, який має повноваження щодо генерального проєктування будівництва, збереження пам'яток, нагляду та виконання. Як каже консул України з Перемишля, він хотів би, щоб також найближчим часом паркан навколо пантеону почистили та перефарбували.

Можна сказати, що сьогодні для українців Млини, невелике село біля прикордонного переходу в Корчовій, є святим місцем. Саме в місцевому греко-католицькому храмі у Млинах 14 років служив парохом отець Вербицький. У цей час священник створив багато творів, зокрема музику до вірша Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна».

Перше публічне виконання майбутнього гімну української держави відбулось 10 березня 1865 року в Перемишлі як завершальний номер концерту, присвяченого Тарасові Шевченку.

Після смерті в грудні 1870 року отця Михайла Вербицького поховали на церковному цвинтарі. Кам'яний надгробок у формі ліри на його могилі подарували члени Львівського академічного хору «Бандурист». Інші джерела кажуть, що це було лише в 1934 році, коли жителі Млинів встановили невеликий пам'ятник.

За часів Радянського Союзу спів слів «Ще не вмерла України ні слава, ні воля» карався законом. Тому люди приходили таємно й нишком доглядали за могилою. У 1992 році пісню було офіційно прийнято як гімн України.

Олександр Бачик нагадує, що ідея спорудити пантеон над могилою виникла кільканадцять років по тому.

– Двадцять років тому біля церкви була лише могила отця Вербицького. Саме українська сторона виступила з ініціативою збудувати над пам'ятником пантеон, – розповідає історію двадцятирічної давнини перемишлянин. Після зустрічі з тодішнім генеральним консулом України в Любліні Іваном Грицаком і заступником губернатора Львівської області Степаном Лукашиком Олександр Бачик заявив, що візьме на себе нагляд за будівництвом пантеону, разом з отриманням дозволу на будівництво.

– Так і сталося. Я опікувався адміністративною частиною проєкту, а українська сторона – фінансовою, включно з постачанням матеріалів, – згадує консул Олександр Бачик.

Автором каплиці-пантеону став львівський архітектор Іван Коваленко. Будівництво повністю було по боці української сторони, зокрема з тим, що у липні 2004 року львівська влада звернулась до українців із проханням фінансово допомогти у спорудженні пам'ятника на могилі Михайла Вербицького.

Праворуч – Олександр Бачик

Після будівництва пантеоном опікується Олександр Бачик.

Офіційне відкриття каплиці над могилою отця Михайла Вербицького відбулося 12 квітня 2005 року за участю тодішнього президента України Віктора Ющенка, який заклав капсулу під плиту біля могили.

Кладовище має поверхню 3000 м².

– Треба доглядати за територією, потрібно косити траву, видалити кротовини, треба доглядати за деревами, щоб вони не впали на пантеон. За ці майже двадцять років нам довелося спиляти понад 10 дерев, які були під загрозою падіння, одне не вдалося, – каже Олександр Бачик, який з 2012 року є почесним консулом України в Перемишлі.

На цьому догляд за місцем, де похований творець українського гімну, не закінчується.

– Від Перемишля більше сорока кілометрів, і туди треба регулярно їздити. Хоч би прибрати старі вінки, поламане галуззя та згрібати листя. Думаю, що ми повинні дбати про такі місця пам'яті, – стверджує консул. Він нагадує, що в селі Млини кожного року в день народження композитора (4 березня) і його смерті (7 грудня) відбуваються урочистості біля могили отця Михайла за участю українців із Польщі та України.

Наступного року виповнюється 210 років від дня народження композитора та 20 років офіційного відкриття пантеону-каплиці.

– Ці ювілеї, думаю, обов'язково доведеться відзначити урочисто, – наголошує Олександр Бачик. Під опікою почесного консула України в Перемишлі сьогодні перебуває й увічнення у селі Павлокома від 2006 року.

Нагадаємо, що наступного року, на початку березня, виповнюється 80 років злочину, вчиненого в цьому селі. ●

Ремонтні роботи

eprasa.pl 8aadff097d

Анна ВІННИЦЬКА
Фото надано організаторами

На Помор'ї – шостий Перегляд українського кіно

Шість міст – у шостому Перегляді українського кіно. Цього року українські фільми можна подивитися в Кошаліні, Колобжеґу, Щецінку, Бялоґарді, Славні та Дарлові.

– Нашою метою є показати українську кінематографію у якнайбільшій кількості міст на Помор'ї. У цьому році, з огляду на те, що організовуємо вже шостий Перегляд, вирішили до заходу залучити шість міст. Можливо, за рік буде вже сім, оскільки у показах теж зацікавлений Старґард, – розповідає Роман Білас, голова Кошалінського відділу ОУП, організатор події.

Від початку Перегляд українського кіно проходив у Кошаліні, Колобжеґу та Щецінку, а цьогоріч до події долучились ще Бялоґард, Славно та Дарлово. Роман Білас підкреслює, що польські культурні інституції в поодиноких повітах виявляють зацікавлення в показах українських фільмів, бо глядачами таких подій стають не лише члени української громади, українці, які тут опинилися внаслідок війни, українські мігранти, але також поляки. Тому фільми транслюють із польськими субтитрами або польським дубляжем.

У цьому році організатори також змінили концепцію події. Досі Перегляд українського кіно відвідували переважно дорослі глядачі, зацікавлені українським кінематографом, адже раніше тут показували повнометражні художні фільми для старшої аудиторії. Цього ж разу можна подивитися дві художні стрічки для дорослих та одну для молодших глядачів, оскільки через війну в Україні на Помор'ї опинилося багато матерів із дітьми.

– Ми хочемо, особливо з дитячим фільмом, залучити якнайбільшу кількість дітей, які відвідують пункти навчання української мови в Кошаліні, Щецінку й Колобжеґу, а також українську школу в Білому Борі, – каже Роман Білас.

Під час шостої едиції Перегляду українського кіно можна подивитися три фільми: воєнну стрічку «Снайпер. Білий ворон». Це історія про пацифіста-екопоселенця з Горлівки, який хоче жити в мирі та гармонії з природою, але на Донбас приходить війна. Головний герой має гостре відчуття справедливості, він не хоче миритись із беззаконням та стає українським снайпером-добровольцем. Друга стрічка – комедійний фільм «Смак свободи». Молода дівчина, кухарка Варя, втрачає роботу, тому що в придорожньому кафе, де вона працює, її висока кухня нікому не потрібна. Та неочікувана знахідка – книжка забутої легенди української кухні Ольги Франко – змінює життя головної героїні назавжди. Саме творчість Ольги Франко, невістки відомого українського письменника Івана Франка, стала натхненням для створення цієї романтично-кулінарної історії. Третя стрічка «Викрадена принцеса» – анімаційний фільм-фентезі, який розповідає про мандрівного артиста Руслана. Він рятує викрадену злим чарівником Чорномором принцесу Мілу. Така дивовижна історія трапилась у чарівному місті Київ.

Цікаво, що під час першого Перегляду, щоб отримати доступ до українського кіно, потрібно було налагодити співпрацю з українським посольством. Натомість цього року організатори вийшли на співпрацю з польськими дистриб'юторами, які закупили ліцензії в Україні й показували українські стрічки на комерційних правах. Це новий рівень, котрий засвідчує, що українським кіно зацікавлені також поляки. Так Кошалін долучається до переліку міст, у яких можна подивитися українські фільми, як у Варшаві, де відбувся вже дев'ятий кінофестиваль «Ukraïna!».

Вхід на всі покази безплатний, а Перегляд українського кіно триватиме аж три місяці, щоб кожен охочий встиг подивитися представлені фільми. Останній день показів – 8 грудня. ●

eprasa.pl 8aadff097d

Марта СКІРКА
Фото з фейсбук-сторінки Генерального консульства України в Кракові

35 років діяльності Фундації св. Володимира Хрестителя Київської Русі

Українське середовище Кракова має багато цікавих місць та пов'язаних з ними осіб. В одній статті неможливо перерахувати їх всі, це ж бо історія багатьох століть та сотен персонажів. Однак виділимо те, що зіграло надзвичайну роль для українського життя нашого часу, – це Фундація св. Володимира Великого, що була заснована у 1989 році, та її засновник – професор Володимир Мокрий.

На її інтернет-сторінці можна прочитати наступне: «В основі Фундації св. Володимира Хрестителя Київської Руси у Кракові покладена нагорода її фундатора Володимира Мокрого, надана йому 1987 року Фундацією Івана Павла II „За суспільно-моральну діяльність для польсько-українського порозуміння і зближення, так важливого для майбутнього Центральної Європи, а також за важливі наукові досягнення, що вказують на християнське коріння української культури"». Так починала свою активність одна з ключових організацій у польсько-українському культурному та історичному просторі. Вона з'явилася в результаті процесів осмислення присутності України та українців в європейському просторі та у відносинах з Польщею та поляками ще перед проголошенням Україною незалежності та була каталізатором цього процесу протягом багатьох років.

27 жовтня 2024 року в Колегіум Новум Ягеллонського університету, в монументальному ректорському залі, Фундація відзначила свій ювілей. У святі участь взяли Генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський, голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка, представники керівництва Ягеллонського університету, влади міста, різних дружніх Фундації установ та організацій, а також друзі її засновника – професора Володимира Мокрого.

14-15.

eprasa.pl 8aadff097d

Продовження з 13 сторінки

У своєму вітанні, скерованому до Володимира Мокрого, генеральний консул України звернув увагу на те, що вже з початків своєї дипломатичної кар'єри він познайомився з діяльністю Фундації саме тому, що про неї розповідав тодішній посол України у Польщі – Дмитро Павличко. Як виявляється, за діяльністю краківського осередка дуже уважно слідкували в Україні ті, кому хотілося повернути Україну в русло європейського та християнського наративу та вирвати її з обіймів московського імперіалізму.

Мирослав Скірка підкреслив, що в тому, що у 80-ті роки минулого століття робив Володимир Мокрий та що робить сьогодні Україна й її геройські воїни, є велика подібність: він і вони йшли на відкритий бій проти ворога, який здавався потужнішим, численнішим, якого вважали непереможним. Тоді Володимир Мокрий виступав проти лав антиукраїнських вчених, політиків та інтелектуалів і пов'язаних з ними служб. Він стояв на передовій і не звертав з дороги. Сьогодні цей бій продовжують вже мільйони українців.

Ювілей Фундації прикрасили краківські артисти: бандуристка та оперна співачка Зоряна Гжибовська, співачка Вікторія Шаманська, піаністка Ольга Цимбалюк та хор греко-католицької парафії Воздвиження Чесного Хреста з Кракова під керівництвом Олександри Михайленко. Гості мали змогу насолодитися співом солістів і хору, звучанням бандури та фортепіано у професійному виконанні цих артистів.

Цікавим елементом святкування став перегляд фільму про Фундацію «Вітчизна з літер», що переніс всіх глядачів у минуле. Він дозволив пригадати шлях Фундації від 80-х років минулого століття, коли Володимир Мокрий почав свою неймовірну діяльність. У фільмі були присутні кадри із зустрічей та розмов зі св. папою Іваном Павлом II, релігійними та політичними діячами, українськими митцями, як-от проф. Юрій Новосільський, Григорій Пецух та Тирс Венгринович. Особливе місце у фільмі присвячене каплиці святих Бориса та Гліба, яка була єдиною свого роду компактною сакральною композицією авторства Юрія Новосільського. На жаль, у 2015 році Фундація мусила покинути своє приміщення на вул. Канонічній біля Вавельського замку, і ця прекрасна, особлива своєю формою каплиця була закрита та, по суті, знищена. Краків втратив неймовірне місце, проте під час відзначення прозвучали думки, що Фундація і разом з нею каплиця мають шанс повернутися на первісне місце.

Голова ОУП Мирослав Скірка, професор Володимир Мокрий та генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський

Не було б, однак, ювілею без засновника Фундації, його творчого шляху та детермінації для розповіді про Україну, також цю нашу, у Польщі.

Цей шлях почався дуже давно. Варто пригадати першу статтю, яку Володимир Мокрий надрукував у польській офіційній пресі. Це була «Дорога русина до Польщі», яка з'явилася у тижневику Tygodnik Powszechny незадовго до проголошення воєнного стану у 1981 році. Вона відкривала шлях до розповіді про справжню історію українців у Польщі. Це була перша відкрита розмова про трагедію депортації 1947 року, якою була акція «Вісла». Це також була перша розповідь, де про Україну говориться

Олександр Маслей, Василь Шлянта, папа Іван Павло II

eprasa.pl 8aadff097d

не в контексті офіційного комуністичного наративу про дружбу соціалістичних народів, а як про тисячолітню націю та її державу.

Саме у буремні 80-ті Володимир Мокрий розгорнув широку дискусію щодо вагомості київського християнства, значення хрещення Києва для цілої Європи та проти задумів привласнити собі київську спадщину через москву. В результаті цього, як визнання ваги того задуму і праці, Фундація Івана Павла II у 1987 році надала Володимиру Мокрому свою нагороду. Пригадаймо, що в 1988 році цей же папа Іван Павло II у Базиліці Святого Петра в Римі відсвяткував перед цілим світом разом з українцями Ювілей тисячоліття хрещення Русі-України, чітко вказуючи всім, що це свято України, а не москви. Без сумніву, важливу роль в цьому відіграв і краківський ювіляр.

Ці зусилля та ідея стали наріжним каменем для Фундації. За гроші, які отримав Володимир Мокрий, він заснував організацію, ідейним фундаментом якої було переконання, що київське християнство та незалежна Україна – це невід'ємна частина Європи, а без них Європа буде приречена на вічний конфлікт з московією та інститутами російського імперіалізму, як-от московський патріархат РПЦ.

Подальший шлях професора Володимира Мокрого – це участь у перших напіввільних виборах до Сейму у 1989 році, в результаті яких він став першим українцем – депутатом Сейму від Громадянського комітету «Солідарність», так званого списку Леха Валенси. Він брав участь в установчих зборах Народного руху України, який почав безпосередній шлях до незалежності України. Його наукова, культурна та громадянська активність гуртувала біля нього студентів та досвідчених інтелектуалів.

35-літні досягнення Фундації – це десятки наукових конференцій, виставок українського мистецтва, сотні дискусій та десятки наукових книжок. Це врятовані та повернуті у храми ікони, тисячі українців та поляків, які зустрічалися, пізнавали одне одного і починали розуміти. Це також книгарня з українськими книжками та творами мистецтва, це врешті-решт ресторан «Український смак», бо до сердець шлях веде також через шлунок. Фундація – це вже щось настільки природнє у Кракові, що важко собі уявити Краків без неї. Рушійною силою цього є професор Володимир Мокрий, україніст, європеєць та інтелектуал, українець з викарбуваними в генах візерунками вишиванки та козацьким нескореним духом свободи. Побіч з ним люди, які стоять пліч-о-пліч на краківській передовій. ●

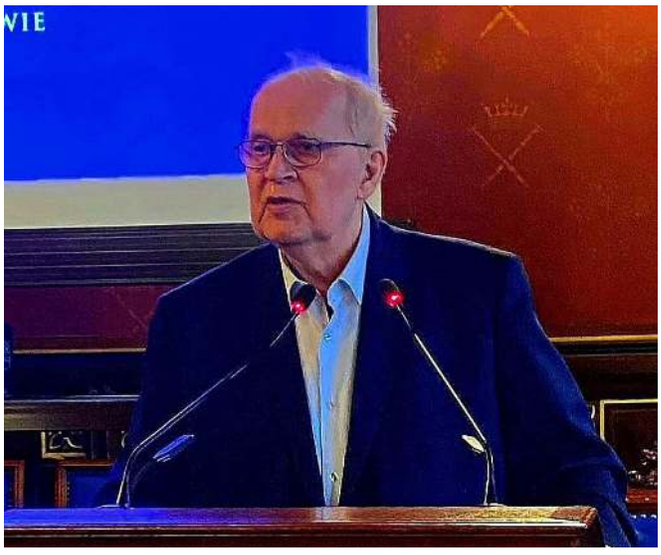

Професор Володимир Мокрий

eprasa.pl 8aadff097d

ВІСТІ З ЛЕМКІВЩИНИ

Павло ЛОЗА

Зустріч представників Об'єднання лемків з консулом України

5 листопада, перебуваючи в Горлицях, генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський провів зустрічі із заступником голови Об'єднання лемків Стефаном Клапиком, почесним членом Об'єднання лемків (ОЛ) Василем Шлянтою, а також Наталією Гладик – секретаркою організації, яка водночас є директоркою Центру лемківської культури ім. Богдана-Ігоря Антонича.

«Це була дуже плідна зустріч, насичена планами та спільною діяльністю на найближче майбутнє», – повідомляють на фейсбук-сторінці члени ОЛ.

Український дипломат побував у офісі Об'єднання лемків у Горлицях, «антоничівці» та відвідав кімнату-музей Богдана-Ігоря Антонича.

Консул поспілкувався з членами ОЛ і подякував за збереження пам'яті про поета та промоцію його творчої спадщини.

«Український дипломат зазначив, що у реалізації проєкту зі створення цієї унікальної музейної експозиції активно допомагали такі видатні українці, як Роман Лубківський, Іван Драч, Микола Жулинський, Василь Пилип'юк, Андрій Тавпаш, Стефан Гладик, Микола Мушинка та інші», – читаємо на фейсбук-сторінці Генерального консульства України в Кракові.

Фото з фейсбук-сторінки Консульства

«Оповім ти дашто»

Музикант з Івано-Франківська та парамедик батальйону «Госпітальєри» Мишко Адамчак створив проєкт з лемківськими казками «Оповім ти дашто». Це анімовані історії, у яких можна почути автентичну лемківську говірку.

«Цей задум я виношував й викристалізовував декілька років, шукаючи людей і ресурси для його втілення, оскільки для мене дуже важливо зберегти рідну лемківську культуру та унікальні, стрімко зникаючі говірки різних регіонів Лемківщини», – пише у мережі Мишко Адамчак, якого в Польщі багато хто знає як члена гурту «Кораллі», що неодноразово виступав тут на українських заходах.

Українець має лемківське коріння, адже його бабусі й дідусі були виселені у 1945 році із села Тилява у Підкарпатському воєводстві до радянської України і вже в Івано-Франківську розповідали своєму онукові особливою говіркою лемківські казки. Саме ця родинна історія стала основою для проєкту «Оповім ти дашто».

«Тішусь, що вдалося об'єднати навколо цієї теми багатьох вартісних людей, які до того ж мають лемківське коріння. Про них ще детально розповім окремо. Спершу планувалося записати 15 аудіоказок, та у процесі ми настільки захопилися, що вирішили зробити повноцінний „дорослий і зрілий" проєкт, тому казок вийшло 18», – ділиться новиною у фейсбуці музикант.

Майже всі вони вже опубліковані на ютуб-каналі проєкту (ОПÓВІМ ТИ ДÁШТО).

Казки читали відомі люди з лемківським корінням, зокрема співачка Христина Соловій, лідер гурту «Kozak System» Іван Леньо, співачка та політична й громадська діячка Софія Федина, актриса Галина Баранкевич. Одну з аудіоказок озвучив прямо на Донбасі військовий із Тернопільщини, колишній голова Тернопільської обласної державної адміністрації Степан Барна.

Над проєктом працювали також лемківські діалектологи та етнографічні консультанти. Казки шукали в архівах, книжках та збирали з оповідей людей. Слід додати,

eprasa.pl 8aadff097d

Мишко Адамчак – автор проєкту «Оповім ти дашто»

що до запису приєдналися й українці з Польщі. Зокрема, Андрій Олійник з Лігниці, який грає на скрипці.

Мишко Адамчак вирішив започаткувати проєкт «Оповім ти дашто», щоб зберегти лемківську культуру й говірки для прийдешніх поколінь.

«Я зрозумів, що лемківські пісні всі люблять, співають у всьому світі: і великі зірки, і прості люди. Але сама лемківська мова, на жаль, зникає з відходом її корінних носіїв. Тому я почав думати, яким чином це зберегти», – говорить на ютуб-каналі проєкту його творець. Врешті він вирішив, що найкраще говірку буде зберегти саме завдяки казкам.

«Дітям чи нащадкам лемків, чи просто українцям для розширення свого кругозору і знань про різні етноси України показувати й вмикати ці казки змалку. І для того, щоб вони розширювали знання про це все», – наголошує Мишко Адамчак. За його словами, в архіві проєкту – понад 300 лемківських казок.

Тому ініціатива напевно матиме продовження. Проте проєкт охоплює не лише аудіоказки.

На фейсбук-сторінці та сайті lemko.in.ua зібрана інформація про кожного оповідача казки, є інтерв'ю з ними, а також розповіді про лемків, їхній побут, традиції й історію. Представлені теж сучасні поети, музиканти, волонтери, добровольці та військові Збройних сил України, котрі мають лемківське коріння.

Гроші на реалізацію проєкту його творці отримали від Українського культурного фонду.

Фото і графіка з фейсбук-сторінки проєкту

РЕЦЕНЗІЇ

«Смак свободи» – романтична комедія. Режисер: Олександр Березань. Сценарій: Олена Моренцова-Шулик, Олександра Вітязєва.
У головних ролях: Ірма Вітовська, Ірина Кудашова, Томаш Собчак, Тетяна Малкова, Констянтин Темпляк.
Виробництво: Україна.
Тривалість: 117 хвилин.

Дарина ПОПІЛЬ

Попелюшка у світі кулінарії

«Смак свободи» – українська романтична комедія, що вийшла на екрани 7 березня 2024 року, а в Польщі вона демонструвалася на 8-му та 9-му кінофестивалі «Ukraïna!». Режисером фільму є Олександр Березань, що зняв кінострічку «Шляхетні волоцюги». Дії обох фільмів відбуваються у мальовничому Львові. Цього разу свою пригоду з містом проживає юна кулінарка Варя, що приїхала сюди здійснювати свою мрію.

Варя має неабиякі кар'єрні амбіції, мріє стати шеф-кухаркою якогось відомого ресторану та готувати вишукані та елітні страви. Її таланти ніхто не оцінив у придорожній забігайлівці, тож Варю звільнили, чим і підштовхнули кинути своє життя у провінційному містечку. Варя тікає від мами (яку грає талановита Римма Зюбіна, шкода, що її героїні відвели так мало місця у стрічці). Мама у щасливу кар'єру Варвари не надто вірить і хоче, щоб вона вдало вийшла заміж. Тож Варя тікає також від нав'язаних їй сценаріїв та стереотипів й від надокучливого кавалера.

Прибуває Варя до Львова, де знімає страшненьке помешкання у львівській кам'яниці, зате у самому центрі старого міста та з дуже атмосферним двориком і харизматичними сусідами.

Львів не зустрічає молоду амбітну кухарку привітно. У всіх модних ресторанах шукають когось із потужним досвідом. Тож, віддавши всі свої збереження за квартиру, де все або поламане, або швидко зламається, Варя вертається розчарованою та засмученою у чужі, незатишні стіни.

А тут ще й на голову падають книги та вазон із землею, прориває кран, Варя затоплює сусіда Тараса. Хлопець, як і все довкола в красивому, але поки що не надто усміхненому до героїні місті, також непривітний до новоприбулої.

Опісля потопу Варя знаходить цікаву старовинну книгу рецептів, яка захоплює її увагу. Але сповіщення про нову круту вакансію су-шефа відвертає увагу дівчини. Варя приймає рішення вигадати собі резюме, вписує досвід роботи у крутих локаціях, наприклад, з відомим шефом Олександром Якутовим. Сповнена рішучості йти з фейковим резюме завтра на співбесіду в елітний ресторан номер 1, Варя поринає у сон.

18.

eprasa.pl 8aadff097d

Продовження з 17 сторінки

А на ранок починаються якісь дивацтва. По помешканні дівчини ходить незнайома пані, наче як з іншої епохи. Пані шукає обрус (скатертину), попиває каву та каже Варі, що вона все неправильно робить. Варя нічого не розуміє, сприймає дивну пані як якусь мару і біжить на свою співбесіду.

Але дивна пані – це не мара, а, якби то краще сказати, привид, дух Ольги Франко, яка написала неймовірну книгу рецептів «Перша українська загально-практична кухня». Саме її, запилену та призабуту, вчора і знайшла героїня на підлозі.

Власне, підходимо тут, на наш погляд, до найважливішого меседжу фільму, так би мовити, його місійності, що покликана популяризувати українське, у цьому випадку – українську кухню.

Усі подальші кар'єрні пригоди молодої кулінарки крутяться довкола її пошуку себе. Адже спочатку дівчині здавалось, що вона готова на все заради позиції су-шефа чи шефа в елітному ресторані. Зрештою, заради такого шансу вона навіть збрехала. Але помалу дівчина начебто починає розуміти, що просто виконувати чиїсь розпорядження, реалізовувати вигадані кимось модні закордонні рецепти їй не дуже до душі. Привид Ольги Франко, що з'являється тут чи там у різні моменти, постійно хоче підказати Варі правильний шлях, заохотити її думати серцем та зрозуміти, якою є її мрія насправді. Водночас постійно нагадуючи, що «українська кухня теж вишукана».

Роль Ольги Франко виконує неймовірна Ірма Вітовська. Її гра є найкращою у стрічці. І на превеликий жаль, акторка Ірина Кудашова, що виконує головну роль Варі, відчутно програє у цьому тандемі. Персонаж Варі якийсь штучний, прісний. Головна героїня, щиро кажучи, видається весь час розгубленою, з одного боку, розуміємо, що це начебто такий задум, адже вона себе далі шукає. Але з іншого, ця її безформність та ніякість відверто дратують.

Також у фільмі досить багато різних кліше. Закоханий айтішник вириває квіти для Варі з клумби. Увесь розвиток відносин Варі і Тараса – це теж суцільне кліше. Від відвертої неприязні до шаленої пристрасті герої пройшли дуже швидко і нереалістично. А гумор у деякі моменти ну геть розчаровує. Наприклад, вертаючись до моменту, коли у Варі прорвав кран, вона кричить розлюченому Тарасові услід: «Я просто нічого не розумію у стояках».

Загалом фільм дуже наївний. Це такий собі відповідник американських романтичних комедій, де Попелюшка хоче стати принцесою, але самій їй це не вдається зробити. Так само не вдається за свою мрію самостійно поборотись і Варі. Їй допомагають усі довкола. Доброзичлива сусідка (чарівна книга Олі Франко належить якраз їй), усі інші мешканці милого дворика, вишуканий привид самої Ольги Франко і, звичайно, принц-айтішник Тарас. Хлопець відкладає свою виплекану мрію, щоб допомогти реалізуватись мрії Попелюшки – Варвари.

Попри всі недоліки та недопрацювання кінострічки, ви не встигнете знудитись, переглядаючи її. У фільмі зібрали багато цікавих постатей. Роль шефа елітного ресторану грає відомий польський актор Томаш Собчак. У фільмі з'являються відомі зірки, як-от Джамала або пекельний шеф Олександр Якутов, що виконує роль самого себе. Роль симпатичного працівника ресторану Філа зіграв відомий актор, волонтер Павло Лі, що загинув з іншими волонтерами під час обстрілу росіянами їхнього авто.

Загалом на екрані ми побачимо красиву картинку. Магічний Львів та магію творення смачних страв спостерігати приємно та цікаво.

Ольга Франко у фільмі каже: «Кулінарія – один із способів дарувати любов». Тож Варя вирішує, що це і є основною її місією – дарувати любов. І що вона хоче дарувати цю любов людям саме у іпостасі української кухні, яка є насправді чудовою, багатогранною та завжди актуальною.

«Коли говориш правду – це не кінець, це тільки початок» – ще одна мудра цитата легендарної української кулінарки Ольги Франко. Тож, як тільки Варя сказала правду усім та самій собі, її мрія здійснилась, а все довкола склалось у яскравий, кольоровий пазл.

«Смак свободи» – може, й сучасна казка. Але казки потрібні інколи усім: дорослим і малим. Та й те, що завдяки кінострічці багато хто відкриє для себе вперше ім'я Ольги Франко та її чудові рецепти, це теж важливо. До речі, внучки Ольги Франко ведуть інтернет-сторінку, присвячену постаті своєї легендарної бабусі та її кухні. На сторінці «Практична кухня. Забуте і нове» ви знайдете дуже багато смачного та цікавого. ●

ОГОЛОШЕННЯ

ДО УВАГИ БАТЬКІВ!

Надсилайте нам фотографії ваших дітей, які народилися в 2024 році.
Для того, щоб вони з'явилися у святковому номері нашої газети, чекаємо на знімки до 26 грудня на електронну адресу редакції: **redakcja@nasze-slowo.pl.**
Просимо зазначати ім'я, прізвище, вагу, зріст, а також місцевість – бажано українською мовою. Чекайте відповіді на свій лист. Якщо відповіді немає, значить, редакція не отримала фото. В такому разі просимо надіслати мейл ще раз або телефонувати нам: +48 (22) 677-88-10.

Редакція «Наше слово»

Об'єднання українців у Польщі – гурток у Білому Борі та І Загальноосвітній ліцей ім. Тараса Шевченка сердечно запрошують на концерти
БРАТЕРСТВО В ПІСНІ Й ТАНЦІ,
які відбудуться:
22.11.2024 о 12.00 – Щецін – Urząd Marszałkowski, ul. Piłsudskiego 40
22.11.2024 о 12.00 – Тшеб'ятів – домівка ОУП, ul. Śluzowa 21
26.11.2024 о 10.30 – Валч – Початкова школа №2, ul. M. Konopnickiej 2
15.12.2024 о 11.00 – Щецінек – Kino Wolność

Запрошуємо усіх потребуючих, хворих та старших замешкати разом з нами у Домі Божого Милосердя в Пралківцях. Ekumeniczny Dom Pomocy Społecznej, Prałkowce 231, 37-700 Przemyśl Tel. 16 6787773, email: edps.pralkowce@gmail.com

eprasa.pl 8aadff097d

УВАГА!

Повідомляємо, що з нового року вартість газети «Наше слово» змінюється. Збільшення витрат на друк, щорічне збільшення витрат на висилку, підвищення мінімальної заробітної плати, інфляція змушує видавця підвищити ціну газети у 2025 році. Від нового року це буде 7 злотих за один примірник. Нагадаємо, останнє підвищення відбулося у 2021 році.

Передплата «Нашого слова» на 2025 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**145,00** зл	**290,00** зл	**580,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**155,00** зл	**310,00** зл	**620,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
550,00 зл	**1100,00** зл
130,00 євро	**260,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
200,00 дол КАНАД.	**400,00** дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
140,00 дол США	**280,00** дол США

Будівельна ділянка в Перемишлі, на якій розташовано торговий павільйон, котрий віддаю в оренду. Тел. 504-450-652 (дзвонити з 18:00 до 21:00).

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 8aadff097d

XXI

Огляд української співаної поезії та авторської і сучасної пісні

30 листопада 2024
год. 10:00

Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st.
im. F. Chopina w Olsztynie
(ul. Kościuszki 39)

Organizator / Współorganizator

Patronat medialny

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

Zadanie współfinansowane ze środków Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

WARMIA MAZURY

Związek Ukraińców w Polsce
Koło w Olsztynie

Наше Слово

eprasa.pl 8aadff097d